

<h>Ƨon nɛmɔgɔw ka baaraw</h>

<h>1. - Jɛkulu</h>

Jɛkulu de ye Ƨon nɛmɔgɔw i sugandibaga ye. A ka kan ka tonsigi ke sipe kelenkalo saba kɔnɔ, nka a be se ka wele tonsigi balalen na, n'o be se ka nini ton biro mɔgɔ fanba fe. O biro nɛmɔgɔ de be tonsigi baara ninnu lateme. A ka baara kerenkerennen ye:

- ka ton sariyaw sɛmentiya, ni yeɛma min ka kan ka ke sariya ninnu kɔnɔ, k'o baaraw ke. Ka feere ke ton sariyaw be se ka labato cogo min. Ƨon si ka baara te se ka taa ne ni sariyaw te.

Olu man kan ka lagosi cogo si.

- Jɛkulu de be yamaruya di biromɔgɔw ka baara sugandilen ninnu kan.

- Ni biro mɔgɔ min t'a ka baara walima n'a be sariya sɔsɔ, jekulu be se ka o tigilamɔgɔ pangi.

- Jɛkulu de be temesira labo ton mɔgɔw ni warisoba ce i n'a fo BNDA, BDM, walima demebagaw ODIKI, AFVP yiriwali komite, o n'a nɔgonna were juru hukumu kɔnɔ, jekulu de be yamaruya di.

- Jɛkulu ka kuma be se ka sɛmentiya ni jama fanba bee ye, i n'a fo ni jama bee ye tilayoro saba ye, fo tilayoro fila ka ke yen, n'o te jekulu ka kumakan te se ka sɛmentiya

2. Duguyiriwatɔn biro mɔgɔw ka baaraw

nɛmɔgɔ, walima peresidan, ale de be sariyaw lakana.

Ale de be se ka miiri nafasɔrɔsiraw la minnu be se ka here lase dugu ma.

A be duguyiriwatɔn baaraw

temesiraw laje, biro mɔgɔw fe,

Ale de be tonsigiw yamaruya, wa ale de ye jekulu nɛmɔgɔ ye.

Ale de be waribɔseben yamaruya, wari man kan ka bo abada warimarala fe ni duguyiriwatɔn peresidan ka seben te yen.

- nɛmɔgɔ dankan : ni peresidan te yen, ale de be baaraw ke, sebenw bee ka kan ka lateme ale de fe.

- warimarala ani warimarala dankan : warimarala de be wariko bee nenabo, wari be di ale de ma, sebenw be di ale de ma ka wari labo, O b'a jira ko seben nafa ka bon ale ka baaraw la. A ka kan ka semn ninnumara kosebe bawo olu de ye a ka seere ye segesegele don. Ni warimarala te yen, dankan be a joyoro fa.

- Mɔgɔ min ka baara nesinnen be nafasɔrɔsiraw ma ani duguyiriwatɔn soro feereli (i n'a fo senefenw, jiridenw, baganw ani fen werew).

* Nafa be se kasoro sira fen fenofe a ka kan ka miiri o la, i n'a fo senekesira, i baganmara sira, kungo lakananisiraw la, ani nafama were.

Mogo min ka baara jɛsinnen bɛ sannɪ ma, ani ka minen lase duguyiriwatɔn ma. Fɛn fɛn ye sannɪ ye, ale de ka kan k'i jɛsin o ma, wa n'a ye sannɪ fɛn fɛn kɛ, a ka kan ka sɛbɛn jini o la bawo o de y'a ka seere ye. Duguyiriwatɔn ka baara bɛ se minen minnu ma ale de ka kan k'olu jini (i n'a fo sɛnɛkɛ minenw, tabaliw, sigilanw, kayew, gafew).

3. Kolɔsilikelaw ka baaraw

Olu ye mogo saba ye, mogo kelen ye jɛmogo ye. Olu ka kan ka kolɔsili kɛ tuma bɛɛ, kolɔsili sira fɛ, u sirilen tɛ peresidan na, u sirilen i tɛ warimarala fana na.

II. - jatɛminɛ duguyiriwatɔn ka san baaraw kan

Kabini Mali y'a ka yɛrɛmahoronya ta ka n'a bila bi la, fɛere caman sirila walasa ka hɛrɛ caman lase an balima cikɛlaw, baganmaralaw ani mɔnnikelaw ma. Dugu caman na, foroba bitigiw dilanna, cikɛminenw feere yɔrɔ caman dayɛlɛnna, nka o si ma magɔnɛ.

Sisan jɛmogo y'a jira ko jamana in tɛ se ka jɛtaa sɔrɔ ni baara ninnu jɛmogoya ma di kotigiw yɛrɛ de ma n'o ye cikɛlaw, baganmaralaw ani mɔnnikelaw. O hukumu kɔnɔ, jɛmogow y'u hakili jagabɔ, ka mogo kɔfɔlɛn ninnu demɛ ka dugu yiriwatɔn dilan u fɛ.

Duguyiriwatɔn ninnu bɛ tali kɛ a ka lawale tɔn ninnu de kan, i n'a fo kamalɛtɔn, musomisɛnw ka tɔn, maakɔrɔw kɔtɔn ani o jɔgɔnna werɛw. Sisan tɔn ninnu na, jɛkulu de bɛ sugandi ni jɛmogoya bɛ di olu ma i n'a fo peresidan, peresidan dankan, warimarala, minenw sanbaga, kolɔsilikelaw ani jɛmogo min bɛ tɔn ani faamaw sira tagama ani jɔyɔrɔ werɛw. O jɛkulu de bɛ i miiri k'i hakili jakabɔ kɔsɛbɛ san baara kan, o jatɛminɛ in ka kan ka kɛ dugumogɔ bɛɛ fɛ cɛw ni musow, denmisɛnw ni mogo kɔrɔba, dugu ni cakɛda minnu bɛ baara kɛ jɔgɔn fɛ, i n'a fo, ODIKI, yiriwali komite olu fana ka kan ka kɛ yɛn.

Nka ni baara tuma sera, a fanba bɛ kɛ dugumogow de fɛ, bawo a bɛ fo ko n'i ko mogo ma na n demɛ n ka jara faga, o b'a sɔrɔ o kunkolo bɛ i yɛrɛ bolo.

Nin kɔrɔ ye tɔn, jɔyɔrɔ man kan ka dɔgɔya baara ninnu na.

San baaraw sugandili tɛmɛsiraw

- jɔgɔnyɛ fɔlɔ sɛnfɛ, duguyiriwatɔn jɛmogow bɛ san baaraw sugandili kun fo jama ye N'o ye ka dabali siri i n'a fo, nafolo, minen) min ka kan ka don baara sugandilɛn ninnu da fɛ jatɛminɛ bisiki don.

jɛmogo ninnu b'a fo jama ye cɛ fara muso kan, denmisin fara mɔgɔkɔrɔba kan, bɛɛ kelen kelɛnna k'i hakili jagabɔ baara kɛta ninnu kan. Baara minnu nafa bɛ dugukan, uka sɔrɔ k'a jɛ jira jama na. jɔgɔnyɛ nata, u b'o don fo mɔgow ɛ ye sannɪ u bɛ carin.

jɔgɔnyɛ filanan (baaraw jɛfɔli) duguyiriwatɔn mɔgow bɛ kalanbaga dɔ sugandi, o bɛ bara kɔfɔlɛn ninnu sɛbɛn walanba kan, o baara kɔfɔlɛn ninnu na, u bɛ saba walima naani sugandi dugu fanga bɛ se minnu kɔrɔ.

O sugandili hukumu kɔnɔ, u bɛ se k'a fo jama ye u k'u demɛ baara ninnu kɛli la O fɛere ninnu bɛ kɛ jɔgɔnyɛ sabanan (fɛɛrɛw jɛfɔli) kalanbaga

bɛ fɛɛrɛ ninnu sɛbɛn walanba kan, dugu bɛ sɔrɔ ka fɛɛrɛ sugandi, u fanga bɛ sɛ min kɔrɔ ani u bɛ sɛ ka dɛmɛn sɔrɔ min na nɔgɔya la.

* Fɛɛrɛ ninnu yɛ baara ketaw yɛ, o hukumu kɔnɔ, fɛn o fɛn (ODIKI, YIRIWALI KOMITE, baaramɔgɔ minnu bɛ kɔfɛ, ka kan ka dɛmɛ lase u ma, u ka kan ka sɛ olu ma, sannɪ baara bɛ damɛnɛ.